

Dyslexiebeleid Berlage Lyceum

1. Inleiding

Het Berlage Lyceum is een school waar volop kansen worden geboden. Wij streven ernaar het maximale uit de leerlingen te halen zodat zij hun talenten ten volle kunnen ontplooien. Het Berlage Lyceum wil er mede door dit beleid zorg voor dragen dat ook dyslectische leerlingen de opleiding kunnen volgen waar ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn. Het tweetalig onderwijs dat wij bieden hoeft geen belemmering te zijn voor dyslectische leerlingen door de wijze waarop leerlingen "ondergedompeld" worden in de Engelse taal.

Dit document voor leerlingen, ouders en docenten beschrijft het beleid en de faciliteiten voor leerlingen met een dyslexieverklaring. Daarna volgt de wijze van signalering op het Berlage Lyceum.

2. Wat is dyslexie?

Dyslexie is een leerstoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem bij het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of schrijven op woordniveau. (stichting dyslexie Nederland, 2008)

Dyslexie is een complex probleem dat invloed heeft op het hele functioneren van een leerling. Het komt voor in alle vormen van onderwijs en heeft niets te maken met intelligentie. Dyslexie heeft niet alleen consequenties voor de talen, maar voor alle vakken die een beroep doen op functioneel lezen en schrijven. Dyslectische leerlingen ervaren daarbij altijd een hoge tijdsdruk.

3. Gevolgen van dyslexie

Veel voorkomende belemmeringen die als gevolg van dyslexie kunnen voorkomen zijn:

Technisch/inhoudelijk

- Lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen;
- Het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- Het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken;
- Automatiseren (van o.a. regels of woordjes) bij alle vakken.

Organisatorisch

- Organiseren en indelen van tijd (bijv. bij het maken van huiswerk);
- Concentratie.

Sociaal emotioneel

- Ernstige twijfel aan de eigen competentie;
- Onvoldoende vanuit zichzelf gemotiveerd zijn;
- Ontwikkelen van faalangst.

De gevolgen die dyslexie kan hebben, verschillen per leerling. Hoeveel last een leerling heeft van dyslexie hangt samen met de eisen die een specifieke situatie stelt aan zijn lees- en spellingvaardigheid. Daarnaast hangt deze last af van de mate waarin een leerling in staat is zijn problemen te compenseren. (Ruijsenaars en Van den Bos, 2011).

4. De dyslexieverklaring

Een leerling is dyslectisch wanneer hij/zij in het bezit is van een officiële dyslexieverklaring afgegeven door een erkende GZ-psycholoog of orthopedagoog. Wanneer in de basisschooltijd dyslexie is vastgesteld ontvangt het Berlage Lyceum de dyslexieverklaring mét het onderzoeksrapport bij het intakegesprek. Bij een latere diagnose of instroming ontvangt de school de verklaring met het rapport zo spoedig mogelijk, pas dan kunnen eventuele faciliteiten worden verleend. In het onderzoeksrapport staan eventuele compenserende maatregelen en begeleidingsadviezen aan school vermeld. Deze adviezen vormen de basis voor het verlenen van faciliteiten aan de leerling (zie paragraaf 6).

5. Wat doet de school?

Aan het begin van het schooljaar heeft de remedial teacher een gesprek met de nieuwe leerlingen met een dyslexieverklaring. Tijdens dit gesprek wordt besproken van welke faciliteiten de leerlingen gebruik willen en mogen maken, conform het begeleidingsadvies uit het dyslexierapport. Deze faciliteiten worden vastgelegd in de 'faciliteitenlijst' (een algemeen bestand waar alle leerlingen van het Berlage in staan die gebruik maken van faciliteiten). Alleen de docenten kunnen in dit bestand. Alle docenten worden op de hoogte gesteld van de leerlingen met dyslexie en de toegekende faciliteiten.

Voor alle dyslectische brugklassers wordt in de loop van het schooljaar een aantal bijeenkomsten georganiseerd. Overige ondersteuning van dyslectische leerlingen vindt zoveel mogelijk plaats in de les. De remedial teacher kan individuele begeleiding bieden of adviseren over externe hulp. De interne begeleiding heeft als doel de leerling zo snel mogelijk zelfstandig te laten opereren.

Het Berlage Lyceum beschikt over een schoollicentie voor voorleessoftware van ClaroRead. Dit programma leest tekstbestanden voor, zowel in het Nederlands, Engels, Frans als Duits. Leerlingen die gebruik mogen maken van een voorleesprogramma kunnen een school-laptop met ClaroRead reserveren om de toetsen mee te maken. De leerlingen zijn verplicht meerdere keren te hebben geoefend met het voorleesprogramma, voordat ze proefwerken en/of examens gaan maken met behulp van het voorleesprogramma. Dit geldt dus ook voor het gebruik van het voorleesprogramma tijdens het (centraal) examen.

Het Berlage Lyceum adviseert leerlingen die gebruik willen maken van voorleessoftware te werken met ClaroRead programma omdat dit het beste gefaciliteerd kan worden door de school. Wanneer leerlingen thuis gebruik willen maken van een voorleesprogramma of een voorlees app dient dit door de leerling zelf te worden aangeschaft. Digitale schoolboeken kunnen in overleg, door het Berlage Lyceum worden vergoed.

6. Faciliteiten voor dyslectici

Dyslectische leerlingen zijn zeer geholpen met goed gestructureerd en gefaciliteerd onderwijs, maar voor de meeste leerlingen zullen daarnaast ook specifieke maatregelen noodzakelijk zijn.

Het Berlage Lyceum verleent faciliteiten op basis van de voorgestelde adviezen uit het dyslexierapport, behorende bij de individuele dyslexieverklaring. Per leerling wordt bekeken wat mogelijk én haalbaar is. De faciliteiten worden vastgelegd op de faciliteitenlijst, die in te zien is door alle lesgevende docenten.

Mogelijke faciliteiten zijn:

- Het gebruik van een computer met spellingscontrole
- Bij schrijfoopdrachten en andere toetsen dan spellingtoetsen wordt in de regel niet meer dan 1 punt aftrek gerekend voor spelling;
- Bij de vreemde talen is fonetisch schrijven toegestaan. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt of miscommunicatie of onbegrijpelijkheid ontstaat, wordt deze wel als fout gerekend. Accenten vallen buiten de beoordeling en fouten m.b.t. lidwoorden tellen minder zwaar dan bij niet-dyslectische leerlingen;
- Bij overige vakken wordt de spelling niet beoordeeld;
- Het recht op maximaal 20% extra tijd bij het maken van toetsen. Indien het verlenen van extra tijd niet mogelijk is wordt een vergelijkbare aanpassing gedaan in het te behalen puntentotaal.
- Ter compensatie van een toets kan een leerling in de onderbouw, indien organisatorisch mogelijk, een toets mondeling herkansen. Na het schriftelijk maken van een toets kan een mondelinge toelichting worden gevraagd aan de leerling;
- Indien nodig mag een leerling in de onderbouw, in overleg met de docent, gebruik maken van een regelkaart. Er is dan vooraf overleg tussen de remedial teacher en docent;
- Toetsen worden aangeboden in lettertype Arial 12 en bronnen en schema's zijn uitvergroet. Arial 12 is het standaard lettertype voor het examen, andere vergrotingen zijn niet nodig bij gebruik van Arial 12;
- Bij luistertoetsen kunnen de leerlingen de toets met verlengde luisterpauzes maken indien dit organisatorisch haalbaar is;
- Technische hulpmiddelen zoals het gebruik van voorleessoftware, Daisyspelers en laptops worden toegestaan zoals in bovenstaande paragraaf is vermeld.

7. Verplichte talen en keuzemogelijkheden

Vrijstelling voor Nederlands of Engels is niet mogelijk, dit zijn verplichte eindexamenvakken.

Het minimale niveau dat leerlingen moeten behalen is vastgelegd in de kerndoelen. Voor onderdelen van de kerndoelen die in de onderbouw worden afgesloten kan in uitzonderlijke gevallen ontheffing worden verleend. Voor exameneisen kan geen ontheffing worden verleend.

In de eerste twee leerjaren van de Mavo is Frans óf Duits als tweede moderne vreemde taal verplicht. Voor het volgen van alleen Frans of alleen Duits is daarom geen ontheffing nodig. Vrijstelling voor Frans én Duits is niet mogelijk. Op scholen

waar maar één taal wordt gegeven, kan dus geen vrijstelling worden gegeven. Wel zijn er mogelijkheden om de tweede moderne vreemde taal een andere invulling te geven door bijvoorbeeld meer nadruk te leggen op mondelinge communicatie en minder op leesvaardigheid. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

In de bovenbouw van de Mavo zijn er weinig mogelijkheden tot ontheffingen geregeld, omdat er in de verschillende sectoren veel keuzevrijheid is. Het probleem kan meestal worden omzeild door Frans of Duits niet te kiezen.

In de eerste drie leerjaren van het Havo en Vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in de eerste drie leerjaren zelf invulling geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, net als bij het VMBO. De school moet hierbij wel rekening houden met de mogelijke profielkeuze van de leerling in verband met zijn doorstroommogelijkheden. In de bovenbouw bieden alle profielen met uitzondering van het C&M profiel de mogelijkheid de 2^e moderne vreemde taal te laten vallen. Het is belangrijk dat de leerling, ouders en decaan de mogelijkheden en de profielkeuze tijdig en zorgvuldig met elkaar bespreken.

8. Officiële regelingen m.b.t. het eindexamen

De exameneisen zijn niet voor alle leerlingen hetzelfde. Leerlingen kunnen gebruik maken van een tekstverwerker met spellingcontrole. Dit recht geldt voor alle eindexamenkandidaten. De centrale examens waarbij de spellingscontrole niet is toegestaan zijn: Nederlands vwo, Nederlands havo, Nederlands GL/TL en Nederlands KB/BB.

Leerlingen met een geldige dyslexieverklaring kan echter worden toegestaan de spellingscontrole in te schakelen, ook bij de centrale examens waarbij beoordeeld wordt op spelling te weten; Nederlands vwo, Nederlands havo, Nederlands GL/TL en Nederlands KB/BB. (papier en digitaal). Alleen als de leerling daadwerkelijk spellingfouten maakt, worden conform het correctievoorschrift punten in mindering gebracht. (Bron: *examenblad.nl* 2021) Voor de schoolexamens en voor het centraal examen mag de computer als schrijfgerei gebruikt worden. Zowel de spellingscontrole als de woordvoorspeller in voorleesprogramma's zijn toegestaan.

Leerlingen met een dyslexieverklaring hebben bij het centraal examen recht op een standaard tijdverlenging van 30 minuten. Ook bij het schoolexamen hebben leerlingen recht op meer leestijd. Hier geldt een maximale verlenging van 25%, de tijdverlenging is in verhouding met de tijdsduur de toets.

Als een leerling aangepast het examen maakt, dient de examensecretaris dit aan de inspectie te melden. Belangrijk is dat alle andere aanpassingen dan extra tijd (zoals auditieve ondersteuning) alleen zijn toegestaan als dit vermeld is in de dyslexieverklaring van de leerling. Examenopgaven op CD of een bestand voor voorleessoftware dient door de leerling voor 1 december 2021 van het examen schooljaar aangevraagd te worden bij de examensecretaris. Een andere eis is dat de leerling al geruime tijd met het hulpmiddel moet hebben gewerkt. (Bron: *artikel 55 van het Eindexamenbesluit + bijlage septembermededeling centrale examens 2014*).

9. Signalering

Ernstige vormen van dyslexie worden vrijwel altijd op de basisschool onderkend. Toch zijn er in het voortgezet onderwijs leerlingen bij wie dyslexie zich manifesteert als ze veel talen en teksten moeten verwerken en produceren. Zij bereiken dan pas de grenzen van hun compensatiemogelijkheden. Hierdoor kan het voorkomen dat ernstige lees-of spellingsproblemen pas bij leerlingen in de brugklas of in hogere jaren van het voortgezet onderwijs worden gesignaleerd.

Bij het Berlage Lyceum vindt signalering plaats op basis van:

- Informatie uit het basisonderwijs;
- Observatie van docenten, mentoren en zorgcoördinatoren;
- Resultaten van taaltoetsen die in de onderbouw worden afgenomen.

Docenten, mentoren en zorgcoördinatoren op het Berlage Lyceum hebben de taak alert te zijn op leerlingen met problemen zoals opgesomd in paragraaf 3.

Wanneer een docent het vermoeden van dyslexie heeft, vindt na afstemming met de remedial teacher een observatie met een signaleringsinstrument plaats. Bevindingen worden gedeeld met het team en indien nodig worden vervolgstappen ondernomen.

Deze kunnen bestaan uit een vervolgonderzoek door de remedial teacher. Docenten en ouders wordt verzocht een vragenlijst in te vullen. Leerlingen krijgen vervolgens een aantal testen die kunnen aantonen of er een kans is op dyslexie. In het laatste geval wordt de leerling, in overleg met de ouders en de mentor, doorverwezen naar een GZ-psycholoog of orthopedagoog voor verder onderzoek. De kosten van een dergelijk onderzoek zijn voor rekening van de ouders.

Tot slot

Positieve verwachtingen en een constructieve houding van docenten en ouders is voor iedere dyslectische leerling van belang. Van de leerlingen zelf verwachten we voldoende inzet, ook bij moeilijke vakken en het accepteren van geboden hulp. Een goede motivatie, doorzettingsvermogen en ondersteuning vanuit de thuissituatie spelen een belangrijke rol in het schoolsucces.